

Jani Selin

16.05.2022

Sisäministeriö

Viite: Lausuntopyyntöne 11.4.2022, VN/6327/2022

Ehdotus hallituksen esitykseksi eduskunnalle arpajaislain muuttamisesta

THL kiittää mahdollisuudesta esittää lausunto koskien ehdotusta arpajaislain (1047/2001) muuttamisesta. **Ehdotuksessa esitetään muutettavaksi arpajaislakia siten, että Veikkaus Oy:n tuotoilla rahoitettujen toimintojen rahoituksen riippuvuus Veikkaus Oy:n tuotosta poistuu.** THL kiinnittää lausunnossaan huomiota erityisesti ehdotuksen vaikutuksiin rahapelihaittojen ehkäisyyn ja vähentämiseen.

Taustaa

Opetus- ja kulttuuriministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön (STM), maa- ja metsätalousministeriön ja valtiovarainministeriön asettama työryhmä esitti vuonna 2021 vaihtoehtoja rahapelijärjestelmän kehittämiseksi tuotonjaon osalta (Suomalainen rahapelijärjestelmä muutoksessa: Tulevaisuuden vaihtoehtoja. Valtioneuvoston julkaisu 2021:12). Nykyisin tuotonjako perustuu korvamerkintään eli siihen, että Veikkaus Oy:n tuottojen käyttötarkoituksista säädetään arpajaislaissa. Työryhmän vaihtoehdot nykyjärjestelmälle olivat tuottojen siirto yleiskatteelliseen budjettiin ja korvamerkintöjen poistaminen joko välittömästi tai vuoden 2024 alusta, tai osittaisuudistus, jossa vaiheittain osa menoista siirretään yleiskatteellisuuden piiriin. **THL kannatti työryhmän ehdotuksia koskeneessa lausunnossaan (THL/1358/4.00.00/2021) rahapeli tuottojen siirtämistä yleiskatteelliseen valtion budjettiin.** Uudistuksen valmistelua jatkoi valtioshteereistä koostunut hankeryhmä, jonka tukena toimi parlamentaarinen seurantaryhmä. Hankeryhmä ja seurantaryhmä esittivät **yhteisymmärrysmuistiossaan** Veikkaus Oy:n tuottojen ja arpajaislaissa määriteltyjen tuottojen käyttötarkoitusten välisen yhteyden katkaisemista, sekä tuottojen siirtämistä yleiskatteelliseen budjettiin.

Uudistus tehostaa haittojen ehkäisyä ja vähentämistä

Tutkimustiedon perusteella on vahvoja perusteita olettaa, että nykyisen Veikkaus Oy:n tuottojen korvamerkintä ylläpitää edunsaajien pyrkimyksiä tuottojen säilyttämiseen tai lisäämiseen. Tämä on ristiriidassa rahapelipolitiikan tavoitteena olevan rahapelihaittojen ehkäisemisen ja vähentämisen kanssa. Nykymuotoinen tuottojen korvamerkintä vaikeuttaa rahapelihaittojen ehkäisyä ja vähentämistä. **THL pitää tärkeänä tämän tutkimuskirjallisuudessa tunnistetun rakenteellisen ongelman korjaamista.**

Tutkimustieto osoittaa myös, että rahapelikulutus on Suomessa keskittynyt: noin 2,5–5 prosenttia pelaajista vastaa puolesta rahapeleihin hävitystä rahasummasta ja heistä suuri osa on kokenut vakaviakin rahapelihaittoja. Rahapelaaminen on myös regressiivistä eli pienituloiset häviävät tuloistaan suuremman osan rahapeleihin. Veikkaus Oy:n tuottojen nykyinen jakomalli tukee tulonsiirtoa pelihaittoja kokevilta ja pienituloisilta muille väestöryhmille.

THL tiedostaa ratkaisun yhteiskunnallisen merkittävyyden ja pitää tärkeänä, että valtio tukee pysyvästi ja laaja-alaisesti kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytyksiä myös tulevaisuudessa. Mutta ei enää korvamerkityillä rahoituksella Veikkaus Oy:n tuotoista. THL pitää lainsäädännön

Jani Selin

16.05.2022

ymmärrettävyyden kannalta perusteltuna, että ehdotukseen ei sisälly yhteisymmärrysmuistiossa esitettyä mainintaa Veikkaus Oy:n tuottojen yleishyödyllisestä käytöstä.

Ehdotetut säännökset (53§) Veikkaus Oy:n tietojen luovuttamisesta jatkossa myös sosiaali- ja terveysministeriöön ovat edellytys ministeriön mahdollisuudelle seurata ja arvioida yhtiön toimintaa haittojen näkökulmasta.

THL kannattaa ehdotettuja muutoksia arpajaislakiin, sillä niillä on tervehdyttävä vaikutus suomalaiseen rahapelipolitiikkaan. Kun Veikkaus Oy:n tuotoista suoraan kiinnostuneiden toimijoiden määrä vähenee, tehostuu haittojen ehkäisy ja vähentäminen. Eräs keino tehostaa haittojen ehkäisyä ja vähentämistä on haitallisimpien pelien, kuten rahapeliautomaattien, saatavuuden merkittävä vähentäminen tai niiden haitallisten piirteiden nykyistä tiukempi sääntely.

Lopuksi

Yleiskatteellisuuteen siirtymisen eräs riski on valtion fiskaalisen intressin lisääntyminen, johon myös tuoreessa rahapelipoliittisessa ohjelmassa on kiinnitetty huomiota. Tämän välttämiseksi **THL pitää tärkeänä Veikkaus Oy:n omistajaohjauksen siirtämistä sosiaali- ja terveysministeriöön** toisen valtion erityistehtäväyhtiö Alkon tavoin. STM:llä on yhtiön erityistehtävän kannalta olennaista rahapelihaittoja koskevaa asiantuntemusta, joka perustuu ministeriön arpajaislain 52 §:n mukaisiin tehtäviin. Siirto olisi perusteltu toteuttaa pian, sillä ehdotuksessa todetaan tarpeelliseksi muuttaa kahden muun Veikkaus Oy:n ohjauksen kannalta merkityksellisen elimen, rahapeliäsiain neuvottelukunnan ja hallintoneuvoston, kokoonpanoja.

On huomattava, että uudistus ei poista Veikkaus Oy:n kumppaneina toimivien ja yhtiön maksamista korvauksista hyötyvien elinkeinonharjoittajien rahapeliuottoihin ja rahapelipolitiikkaan kohdistuvaa kiinnostusta. Konkreettisesti tämä voi muodostua ongelmaksi toimeenpantaessa arpajaislain 16 ja 16a §:n säännöksiä rahapeliautomaattien sijoittelusta ja käytettävänä pitämisestä, sekä niiden omavalvonnasta siten, että pelaamisesta aiheutuvat haitat ovat mahdollisimman vähäisiä.

Hyväksyessään edelliset muutokset arpajaislakiin eduskunta (EV 226/2021 vp) edellytti, että hallitus laskee tunnistautuneena pelattavien rahapelien enimmäistappiorajoja, panostaa rahapeliongelmiin (ml. läheiset) tuki- ja hoitopalvelujen saatavuuteen, sekä talous- ja velkaneuvonnan palveluihin. Lisäksi edellä mainitussa yhteisymmärrysmuistiossa korostettiin tarvetta varmistaa rahapelihaittojen ehkäisyn ja vähentämisen resurssien riittävyys, sekä parantaa resurssien ja niiden vaikutusten läpinäkyvyyttä ja todennettavuutta. Yhteisymmärrysmuistiossa ehdotetaan uutta, nykyistä arpajaislain 52 §:n mukaista rahoitusta täydentävää, sosiaali- ja terveysministeriön määrärahamomenttia. **THL kannattaa kaikkia näitä ehdotuksia.** Tuore **sosiaali- ja terveysministeriön valmisteleva ja vuoteen 2030 ulottuva rahapelipoliittinen ohjelma tarjoaa suunnitelmallisen tavan tehostaa rahapelihaittojen ehkäisemistä ja vähentämistä.**

Pääjohtaja

Markku Tervahauta

Johtaja

Tiina Laatikainen